

Zvonko Jacimovski Jugoslaviasta plirttaa koulumustonsa upealla tyyliillä.

SARJAKUVA ORASTA

Harri Römpötti

Sosialismin aikaan sarjakuva nähtiin Itä-Euroopassa kapitalistisena hapatuksena eikä sitä juuri suvaittu. Tällä vuosikymmenellä tuo populaarikulttuurin taidemuoto on alkanut versoa länsimaistuvissa maissa, mistä todistaa tammikuussa julkaistu englanninkielinen 164-sivuinen antologia *Stripburek*.

Stripburekin on julkaissut slovenialainen taiteilijaryhmä Stripcore, joka tuottaa sarjakuvan ohella graffitia, julisteita, muistikkeä, videoita ja internet-sivuja. Albumin julkaisemista on tukenut Itäisen Euroopan demokraattista kehitystä tukeva, miljonaari George Sorosin perustama Open Society -instituutti. Nimensä albumi on saanut slovenialaisesta pikaruoasta.

Mukana ovat Albania, Bosnia-Herzegovina, Kroatia, Tsekin tasavalta, Viro, Unkari, Liettua, Makedonia, Puola, Venäjä, Slovenia, Ukraina ja Jugoslavia. Näytteiden ohella jokaisen maan sarjakuvaelämästä on mukana lyhyt esittely ja yhteysosoitteita.

Edes sosialistisessa Euroopassa sarjakuva ei ollut aivan niin olematon otus

kuin yleensä on helposti luultu. Esimerkiksi Unkarissa alan perinne ulottuu vuosisadan alkuun, vaikka sarjakuvan tunnusmerkkinä pidetty puhkekuplien käyttö on ollut vähäistä. Kuva ja teksti pysyvät yhä hieman erillään Milora Krticin graafisesti upeissa näytteissä.

Länsimaisinta sarjakuvaa sosialismin aikaan tehtiin ehkä Puolassa, jossa Ranskassa menestyneen Grzegorz (tai Gregor) Rosinskin esikuvan mukaan tuotettiin perinteistä populaarisarjakuvaa, lähinnä tieteisfantasiaa.

Puolassa on järjestetty myös sarjakuvafestivaaleja. Jopa Kroatiaassa pidettiin ensimmäiset alan festarit jo vuonna 1984 ja sarjakuvaväki perusti yhdistyksen vuonna 1985. Eniten Stripburekisä on sarjakuvia Jugoslavian alueelta ja niiden yleistasokin on paras.

Yhtenä harvoista slovenialainen Darko Macan muistelee kommunismin kukistumista.

Tilanne vaihtelee maittain runsaasti. Joidenkin maiden esittelytekstit ovat kattavia sekä historian että nykypäivän suhteen. Ukrainasta on löytynyt vain yksi piirtäjä, Igor Baranko, joka kertoo tuntevansa itsensä yksinäiseksi sarjakuviansa kanssa.

Stripburek keskittyy nuoriin tekijöihin, joiden työt pyrkivät taiteelliseen ilmaisuun oivaltakä onsisijaisesti kaupalliseen menestykseen. Itäeurooppalaisen sarjakuvan perinne vaikuttaa vankemmalta kuin yleensä on luultu, mutta ei se valtavirtaa ole kuitenkaan koskaan ollut. Näinpä Stripburekinkin tekijöiltä puuttuu enimmäkseen suuri yleisö.

Esimerkiksi Neuvostoliitossa virisi

ta, että länsimaiden kiinnostus lopahti lyhyeen eikä kotimarkkinoita ehtinyt syntyä.

Kitup julkaisee kuitenkin yhä harrastuspohjalta sarjakuviaan englanniksi, mutta ei ole järin toiveikas alan ammat-

la voi raottaa verhoa syihin, joiden vuoksi kommunistit meikäläisestä näkökulmasta yllättäen yhä keräävät ääniä vaaleissa. Kommunismin sortuminen on ehkä lisännyt vapautta, muttei ole nostanut elintasoa. Kaikkinaisen epävar-

ITÄ-EUROOPASSA

perestroikan aikaan sarjakuvallike, joka julkaisi omakustanteita englanniksi Moskovan länsimaisten asukkaiden kiinnostuksen vuoksi. Iliä Kitup kirjoit-

Jugoslavalainen Mladen Oljaca tulkitsee Punahiikalla ja Kolmella pienellä porsaalla kapitalismin toimintamalleja hulvattomassa parodiassa.

timaisen tulevaisuuden suhteen. Leikkilään hän kysyy sarjakuvalle Marshall-apuprojektia.

Enimmäkseen Itä-Euroopan nuoret sarjakuvataiteilijat piirtävät samoista aiheista kuin länsimaiset kollegansa: henkilökohtaisia sarjoja, joiden aiheet vaihtelevat unista ja muistoista arjen kuvauksiin ja psykedeelisiin kekkeliin.

Muistoja sosialismista ja poliittista sisältöä on niukasti. Kommunismin sortumiseen ja yhteiskunnan muutoksiin viittaavat lähinnä kroatialaiset Darko Macan ja Sasa Jantolek. Molemmat käsittelevät muutoksen traumaattisuutta vivahteikkaasti. Mutta useimmat tuntuvat kyllästyneen koko aiheeseen ja kuvaavat mieluummin todellisuutta muiden näkökulmien kautta.

Macanin ja Jantolekin sarjojen avul-

muus on lisääntynyt.

Laatu näyttää keskittyneen Puolaan ja Jugoslavian alueelle. Sieltä tulee sarjakuvan kerronnan parhaiten hallitsevia tekijöitä ja upeita graafisia tyylittelijöitä. Kehittyneisyys selittyy pitkälti sillä, että noissa maissa on ollut suhteellisen vahva sarjakuvan perinne. Enki Bilal, yksi ranskalaisen sarjakuvan suurista mestareista, syntyikin Belgradissa. ☐

Stripburecia voi kysellä osoitteesta Forum Ljubljana, Metelkova 6, SI - 1000 Ljubljana, Slovenia. Internetistä löytyy osoite <http://www.ljudmila.org/stripcore.com.htm>